

Wprowadzenie

Na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy układów lokalnych w głównym stopniu wpływają wdrażane instrumenty prawne władz, zasoby finansowe i kapitałowe, chłonność rynków zbytu na oferowane produkty i usługi, jakość lokalnego kapitału społecznego i zasobów intelektualnych. Ważną rolę w tym zakresie odgrywa otoczenie krajowe i międzynarodowe stwarzające określone uwarunkowania dla rozwoju lokalnej działalności gospodarczej, społecznej i kulturowej. Ilustracją tego są prezentowane w tym numerze prace poszczególnych autorów egzemplifikujące tę problematykę na wybranych przykładach badań empirycznych.

Generalnie Autorzy prac wychodzili z założenia, że szczególnie ważną rolę w rozwoju gospodarczym, zwłaszcza układów lokalnych, odgrywa pobudzanie i kształtowanie postaw przedsiębiorczych. Na tym tle omówiono rozwój przedsiębiorczości oraz jej krajowe i międzynarodowe uwarunkowania. Wpływają one na proces zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w poszczególnych krajach i układach przestrzennych. Ilustracją tego jest analiza kształtowania działalności gospodarczej na terenie kraju, województwa małopolskiego oraz uszczegółowienie na przykładzie powiatu nowosądeckiego.

Przyjmowano, że w procesie zarządzania rozwojem ośrodków lokalnych, w warunkach nasilającej się globalizacji, ważnym zadaniem staje się rozwój na ich terenie przedsiębiorczości i zakładania podmiotów nawiązujących do ich potrzeb oraz tradycji gospodarowania. Równocześnie pojawiają się w tym zakresie pewne bariery wynikające m.in. z rozwoju tanich sklepów dyskontowych wielkich organizacji, wzrostu ubóstwa społecznego, inflacji oraz pandemii. Na tym tle dokonana została ocena potencjału przedsiębiorczości i atrakcyjności ekonomicznej wybranych najmniejszych miast regionu łódzkiego.

Ważną rolę w rozwijaniu przedsiębiorczości odgrywa edukacja. Od 2017 r. rozpoczęto w Polsce wdrażanie reformy szkolnictwa przejawiającej się w poważnych zmianach organizacyjnych i programowych. Zmiany te dotyczyły także edukacji w zakresie przedsiębiorczości. W jednej z prac zwrócono przede wszystkim uwagę na dobór celów i treści kształcenia z tego zakresu oraz formułę egzaminu maturalnego. Podkreślono, że analiza projektu reformy programowej zmierza do zarysowania przesłanek do dyskusji dotyczącej edukacji przedsiębiorczości oraz potencjalnych barier w jej wdrażaniu.

Przyjęto, że ważną rolę w podnoszeniu poziomu edukacji odgrywają międzynarodowe szkolenia nauczycieli przedmiotów zawodowych. Założenie to starano się przedstawić na przykładzie analizy szkoleń międzynarodowych nauczycieli przedmiotów zawodowych szkół ponadpodstawowych branży gastronomicznej w Polsce, na Litwie i Łotwie. Uzasadniano, że szkolenia międzynarodowe wywierają znaczny wpływ na pogłębianie umiejętności nauczycieli przedmiotów zawodowych.

Zwrócono również uwagę na funkcję organizacji lokalnych w rozwoju gospodarczym, społecznym i kulturowym. Przedstawiono znaczenie kół gospodyń wiejskich na obszarach wiejskich Warmii i Mazur w zakresie rozwoju edukacji, pobudzania przedsiębiorczości społecznej, dbania o ochronę i pomnażanie dziedzictwa kulturowego wsi, rozwój kapitału

społecznego i możliwości wykorzystania potencjału unikalnej tradycji dla rozwoju lokalnego.

W rozwoju układów lokalnych obszarów górskich istotne znaczenie ma inwestowanie w infrastrukturę narciarską, która stwarza możliwości wypoczynku i rozwijania sportów zimowych. Ośrodki narciarskie wpływają także na usługi gastronomiczne i hotelarskie, które w znacznym stopniu oddziałują na ich rozwój gospodarczy. W tym nurcie przedstawiona została analiza rozwoju ośrodków narciarskich na obszarach wiejskich w Małopolsce.

Na przykładzie działalności restauracji, traktowanej jako przedsiębiorstwo rodzinne, zwrócono uwagę na znaczenie synergii zrównoważonego rozwoju w podnoszeniu wartości: lojalnej postawy pracownika, efektywności współpracownika i lojalności klienta. Przyjęto, że ta ostatnia wartość, kluczowa wśród wszystkich pozostałych, decyduje o roli społecznej i ekonomicznej podmiotu gospodarczego w środowisku lokalnym.

Ważną rolę w rozwoju działalności firm odgrywa dbanie o kształtowanie korzystnych relacji z klientem, co zostało zaprezentowane na przykładzie przedsiębiorstwa Totalizator Sportowy.

Poważną barierą ograniczającą rozwój działalności gospodarczej wielu firm, jak podkreślają autorzy kolejnej grupy prac, była pandemia COVID-19. Wpłynęła ona na różne działania i zachowania przedsiębiorstw.

Omówiono wpływ pandemii na rozwój pracy zdalnej w małych i średnich przedsiębiorstwach. Stwierdzono, że ta forma pracy w niektórych sytuacjach okazała się bardziej efektywna niż praca stacjonarna, ale jest różnie oceniana. Dla jednych największym ograniczeniem było łączenie obowiązków domowych z obowiązkami zawodowymi, inni widzieli w niej wiele zalet. Chęć pracy zdalnej po zakończeniu pandemii wyrażało więcej kobiet niż mężczyzn.

Pandemia i wojna na Ukrainie wpłynęły na funkcjonowanie i metody zarządzania hotelami butikowymi i historycznymi, określanymi mianem hoteli unikatowych. Za szczególnie ważne uznano działania zmierzające do łagodzenia skutków kryzysu.

Podkreślono, że w zarządzaniu rozwojem gospodarczym znaczącą rolę odgrywają działania podmiotów ekonomii społecznej działających na rzecz środowisk lokalnych w zakresie tzw. zielonych innowacji.

Pandemia zmieniła także metody edukacyjne na różnych poziomach kształcenia. Ilustrują to badania podejmujące dywersyfikację postaw społecznych w sferze nauczania w świetle opinii dyrektorów i rodziców, przeprowadzone w szkołach województwa podkarpackiego.

Współczesne warunki pracy prowadzą często do wypalenia zawodowego pracowników. Odnosi się to zwłaszcza do zawodów, które wymagają bezpośredniego kontaktu z innymi osobami, głównie nauczycieli, psychologów, terapeutów, pielęgniarek, lekarzy. Na tym tle przedstawiono problematykę wypalenia zawodowego nauczycieli uczących w szkołach specjalnych.

Zachęcamy Państwa do rozwijania tej ważnej problematyki badawczej i dzielenia się osiągniętymi wynikami na łamach naszego czasopisma. Wychodzimy z założenia, że coraz precyzyjniejsze jej poznanie będzie pomocne w pracach nad rozwojem społecznym, gospodarczym i kulturowym, zwłaszcza układów lokalnych i regionalnych.

Zbigniew Ziolo, Wioletta Kilar